

Ο τρόπος φορολόγησης στην Αρχαία Ελλάδα

Συντάχθηκε απο τον/την Yiannis Aeras
Τετάρτη, 07 Δεκέμβριος 2011 16:57

Εάν οι αρχαίοι Αθηναίοι δεν ήταν μάστορες στην επιβολή και την εισπραξη φόρων, σήμερα ίσως να μην υπήρχε ο Παρθενώνας. Υπερβολή; Κι όμως, χάρη στο χαράτσι που πλήρωναν οι άλλες πόλεις κατά την Α' Αθηναϊκή Συμμαχία -ειδικότερα από το 454 π.Χ., το ένα εξηκοστό του ετήσιου φόρου πήγαινε υπέρ της... θεάς Αθηνάς – ο Περικλής εξοικονόμησε τα χρήματα για να χτιστεί ο περίφημος ναός.

Πριν από 2.500 χρόνια τα κρατικά ταμεία της Αθήνας ήταν γεμάτα, χωρίς τη βοήθεια των οικονομολόγων του Χάρβαρντ. Η οικονομική κρίση ήταν άγνωστη λέξη και το πλεόνασμα έφτανε σε πολύ μεγάλο ύψος. Και τότε όμως, χωρίς την πίεση των Ευρωπαίων εταίρων, έμπαιναν φόροι με διάφορες ονομασίες, τακτικοί και έκτακτοι, άμεσοι και έμμεσοι, για δημόσια έργα, για στρατιωτικό εξοπλισμό, κ.λπ. Ουδείς διέφευγε. Πλήρωναν οι έχοντες και κατέχοντες, πλήρωναν όμως και οι μέτοικοι, οι ξένοι δηλαδή, πλήρωναν και οι ιερόδουλες!

Οι αρχαίοι φόροι έμπαιναν με την έγκριση της Βουλής. Οσο για τη διαφάνεια, τα ονόματα όσων πλήρωναν αναγράφονταν στους φορολογικούς καταλόγους της εποχής, που βρίσκονταν σε κοινή θέα. Πάνω σε πέτρινες πλάκες και στήλες δηλαδή, σαν αυτές που υπάρχουν στο Επιγραφικό Μουσείο, ένα γνωστό-άγνωστο αλλά πολύ ενδιαφέρον μουσείο στην οδό Τσοίτσα 1, που αναδεικνύει και τεκμηριώνει κομμάτια της Ιστορίας.

Εκεί βρήκαμε τη μνημειώδη «Στήλη της εξηκοστής», έναν λιθινο φορολογικό κατάλογο ύψους 3,5 μέτρων όπου είναι καταγεγραμμένες κατά γεωγραφικές ενότητες οι καταβολές των συμμάχων της Α' Αθηναϊκής Συμμαχίας την περίοδο 454/3-440/39 π.Χ., προκειμένου να υπάρχει μια «καβάντζα» για να αντιμετωπιστούν οι Πέρσες. Οι εισφορές ήταν ανάλογες με την οικονομική κατάσταση των 265 συμμάχων. Βλέπουμε δηλαδή από τους Ιωνες οι Κυμαίοι να πληρώνουν 12 τάλαντα (6.000 δραχμές) και οι Νισύριοι μόλις ένα, ενώ από τη Θράκη οι Μενδαιοί έδιναν εννέα τάλαντα και οι Θάσιοι 30!

«Εκτός από αυτόν τον τακτικό φόρο, από το 440 π.Χ. η Αθήνα επέβαλλε στους συμμάχους της και έκτακτη εφάπαξ εισφορά, τη λεγόμενη επιφορά», μας πληροφορεί η διευθύντρια του Επιγραφικού Μουσείου Μαρία Λαγογιάννη. «Η δε εισπραξη είχε ανατεθεί σε ειδικούς άρχοντες, τους Ελληνοταμίες».

Οπως αποδεικνύεται, οι αρχαίοι Αθηναίοι είχαν πολλά κόλπα για την εισπραξη των φόρων. Όταν οι άλλες πόλεις άρχισαν να διαμαρτύρονται ενόψει της Β' Αθηναϊκής Συμμαχίας, οι

Ο τρόπος φορολόγησης στην Αρχαία Ελλάδα

Συντάχθηκε απο τον/την Yiannis Aeras
Τετάρτη, 07 Δεκέμβριος 2011 16:57

Αθηναίοι τους υποσχέθηκαν ότι θα καταργήσουν τον συμμαχικό φόρο. Αυτό που έκαναν τελικά ήταν να του αλλάξουν όνομα και να τον πουν «σύνταξη».

Η κυρίαρχη αθηναϊκή πολιτεία είχε διάφορες πηγές για να γεμίζει το δημόσιο ταμείο. Υπήρχαν οι καταβολές για εκμίσθωση δημόσιας περιουσίας (κτήματα, οικοδομήματα ή τα μεταλλεία του Λαυρίου), υπήρχαν και οι δικαστικές καταβολές.

Κι άλλα τακτικά τέλη γέμιζαν τον κρατικό κορβανά: για να εισαχθούν και να εξαχθούν προϊόντα από τα αττικά λιμάνια (πεντηκοστή), ή για να εισαχθούν εμπορεύματα από τις πύλες της πόλης (διαπύλιον). Καμία εξαίρεση. Οι μέτοικοι έπρεπε να ανανεώνουν επί πληρωμή μία φορά το χρόνο την άδεια παραμονής τους στην Αθήνα (μετοίκιον), ενώ κατέβαλλαν και επιπρόσθετο τέλος για να έχουν το δικαίωμα να εργασθούν (ξενικόν). Οι δε οίκοι έδιναν τον... πορνικό φόρο.

Οι αμυντικές δαπάνες

Μέρος των κρατικών εσόδων πήγαινε για δημόσια έργα. Σε μια στήλη του μουσείου (432/1 π.Χ.) σώζονται δύο τροπολογίες σε ψήφισμα που σχετίζονται πιθανότατα με τη βελτίωση του συστήματος ύδρευσης της Αθήνας ή την κατασκευή και επισκευή των κρηνών. «Το έργο είχε προγραμματιστεί να γίνει 'από ολιγίστων χρημάτων', αλλά κατά προτεραιότητα», εξηγεί η Μ. Λαγογιάννη. «Η οικογένεια του Περικλή μάλλον προσφέρθηκε να καλύψει τη δαπάνη, αλλά η πόλη αποφάσισε τα χρήματα να δοθούν από τον φόρο των συμμαχικών πόλεων».

Οι αρχαίοι ημών πρόγονοι φρόντιζαν, επίσης, να εξασφαλίσουν κονδύλια για την άμυνα. «Οι πιο εύποροι ήταν υποχρεωμένοι να αναλαμβάνουν την 'τριηραρχία', την ετήσια δαπάνη για εξοπλισμό ενός πολεμικού πλοίου και τη σίτιση των ναυτών, που καθορίζονταν σε μια δραχμή ανά ναύτη ημερησίως», συνεχίζει η διευθύντρια του μουσείου, το οποίο εκθέτει μια σχετική στήλη του 481/0 π.Χ.

Χρειαζόταν τόλμη για να αρνηθεί κάποιος αυτό το σημαντικό έξοδο. Σε αυτή την περίπτωση έπρεπε να υποδείξει κάποιον άλλον, που θεωρούσε πιο πλούσιο, και να προτείνει αντίδοση. Να ανταλλάξει, δηλαδή, την περιουσία του με την περιουσία του πλουσιότερου. Αν ο άλλος πολίτης αρνιόταν, τότε η ανάθεση γινόταν από τα αρμόδια δικαστήρια.

Υποχρεωτική, αλλά ιδιαίτερα τιμητική ήταν και η χορηγία, η ανάληψη της δαπάνης για την προετοιμασία του χορού, τις θρησκευτικές εκδηλώσεις, τις παραστάσεις των δραματικών αγώνων. «Η χορηγία στοίχιζε 300-5.000 δρχ., όταν τον 5ο αιώνα ο ετήσιος μισθός της ιέρειας της Αθηνάς Νίκης ήταν 50 δρχ.», τονίζει η Μ. Λαγογιάννη, καθώς μας δείχνει μια στήλη του 313/2 π.Χ. Πρόκειται για τιμητικό ψήφισμα του Δήμου Αιξωνής (η σημερινή Γλυφάδα) για δύο χορηγούς, τον Αυτέα και τον Φιλοξενίδη, οι οποίοι «καλώς και φιλοτίμως εχορήγησαν».

Σαν να μην έφταναν και τότε τα τακτικά μέτρα, υπήρχαν και έκτακτα. Όπως η «επίδοσις» (σε χρήματα ή για την εκτέλεση συγκεκριμένου δημόσιου έργου) την οποία κατέβαλλαν οι πλούσιοι αλλά και οι μέτοικοι για την ενίσχυση της πόλης σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

Ο τρόπος φορολόγησης στην Αρχαία Ελλάδα

Συντάχθηκε απο τον/την Γιάννης Αερας
Τετάρτη, 07 Δεκέμβριος 2011 16:57

Κι ακόμα η «εισφορά» σε περίοδο πολέμου για στρατιωτικές δαπάνες.

Κι αν κάποιος πιανόταν να φοροδιαφεύγει, ο νόμος ήταν αυστηρός, ακόμα και για τον φοροεισπράκτορα. Για του λόγου το αληθές, υπάρχει ένα ψήφισμα του 510 π.Χ. για τους Αθηναίους κληρούχους στη Σαλαμίνα, οι οποίοι ήταν υποχρεωμένοι να καταβάλλουν φόρο, να εκτελούν τη στρατιωτική τους θητεία, ενώ δεν επιτρέπονταν να εκμισθώσουν τη γη που τους είχε παραχωρηθεί. Εάν τα παραβίαζαν, πλήρωναν πρόστιμο, το τριπλάσιο του μισθώματος, στο Δημόσιο...

Το είδαμε [ΕΔΩ](#)